

**Тернопільська обласна рада
Департамент освіти і науки Тернопільської обласної військової адміністрації
Фаховий коледж Кременецької обласної гуманітарно-педагогічної академії
ім. Тараса Шевченка**

Циклова комісія педагогіки, психології та методик навчання

ЗАТВЕРДЖУЮ

**Заступник директора
з навчальної роботи**

Павло ЯЛОВСЬКИЙ

«01» вересня 2025 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
Методика ознайомлення дітей з природнім довкіллям

Освітньо-професійний ступінь **фаховий молодший бакалавр**
Галузь знань **А Освіта**
Спеціальність **A2 Дошкільна освіта**
Освітньо-професійна програма **Дошкільна освіта**

Сербай Н.В. Методика ознайомлення дітей з природнім довкіллям: робоча програма навчальної дисципліни для здобувачів фахової передвищої освіти з галузі знань А Освіта за спеціальністю А2 Дошкільна освіта. Кременець, 2025. 29 с.

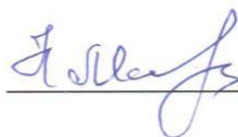
Розробник:

Сербай Наталія Володимирівна – викладач циклової комісії педагогіки, психології та методик навчання Фахового коледжу КОГПА ім. Тараса Шевченка

Робоча програма затверджена на засіданні циклової комісії педагогіки, психології та методик навчання

Протокол від «01» вересня 2025 р. № 1

Голова циклової комісії

Надія САБРАН

1. Вступ

Ознайомлення з природою в закладі дошкільної освіти спрямоване на формування у дітей дошкільного (раннього та передшкільного) віку елементарних понять про навколишню природу на основі єдності і взаємозв'язку елементів, що її складають (нежива і жива природа), вирішення завдань всебічного розвитку особистості. Отже, методика досліджує і розробляє мету і завдання ознайомлення дошкільників з природою відповідно до рівня розвитку суспільства на сучасному етапі і його соціальних замовлень, а також особливостей психічного розвитку дітей дошкільного (раннього та передшкільного) віку.

Методика ознайомлення дітей з природнім довкіллям включає також вивчення керівництва роботою по ознайомленню з природою в методичних кабінетах при відділах освіти, керівництво цією роботою з боку директора закладу дошкільної освіти, інспектування розділу ознайомлення з природою, а також викладання методики ознайомлення з природою у вищих навчальних закладах.

У розробці питань методики ознайомлення дітей дошкільного (раннього та передшкільного) віку з природою ми розглядаємо навколишню природу як існуючу об'єктивно, незалежно від нашої свідомості. Розвиток її здійснюється за власними законами.

Зрозуміти особливості предметів і явищ природи можна лише за умов вивчення їх у безпосередніх взаємозв'язках і на основі узагальнень. Тільки врахування діалектичних процесів у природі, в тому числі і в житті живих організмів, дає змогу зрозуміти явища, що відбуваються у природі.

Програма вивчення нормативної навчальної дисципліни «Методика ознайомлення дітей з природнім довкіллям» складена для навчання здобувачів освітньо-професійного ступеня «фаховий молодший бакалавр» відповідно до освітньо-професійної програми Дошкільна освіта з галузі знань А Освіта за спеціальністю А2 Дошкільна освіта.

2. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітньо-професійна програма, освітньо-професійний ступінь	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма здобуття освіти	
Кількість кредитів ECTS: 6+1*	Галузь знань А Освіта	Нормативна	
Модулів – 2* Змістових модулів –2	Спеціальність А2 Дошкільна освіта		
Загальна кількість годин – 180+30*	Освітньо-професійна програма Дошкільна освіта	Рік підготовки:	
		1–2-й	
		Семестр	
		2–3-й	
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 2, 4 самостійної роботи здобувача освіти – 2, 4+30*	Освітньо-професійний ступінь: фаховий молодший бакалавр	Лекції	
		46 год	
		Семінари	
		20	
		Практичні	
		32 год	
		Самостійна робота / підготовка та проходження екзамену	
		52 год	30 год+30*
		Вид контролю:	
		Екзамен – 3-й семестр; захист курсової роботи – 4-й семестр	

*застосовується у разі виконання з освітнього компоненту курсової роботи.

Примітка. Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної і індивідуальної роботи становить 54 % / 46 %.

3. Мета та завдання навчальної дисципліни

Метою викладання навчальної дисципліни «Методика ознайомлення дітей з природнім довкіллям» є психолого-педагогічна та методична підготовка майбутніх фахівців до використання природи у навчально-виховній роботі з дітьми дошкільного віку.

Основні завдання курсу:

- 1) узагальнення та уточнення знань здобувачів фахової передвищої освіти про особливості природних умов України;
- 2) ознайомлення з можливостями використання різноманітних об'єктів і явищ природи у роботі з дітьми, самостійного набуття природознавчих знань шляхом спостережень, експериментів, роботи з довідковою літературою;
- 3) ознайомлення з історією розвитку в педагогічній науці поглядів на використання природи як засобу виховання та становлення методики ознайомлення д природою;
- 4) формування теоретичної бази знань про завдання, зміст, форми та методи роботи по ознайомленню з природою;
- 5) розвиток умінь педагогічного прогнозування;
- 6) підготовка до практичного втілення набутих знань.

У результаті вивчення навчальної дисципліни у здобувачів фахової передвищої освіти повинні бути сформовані такі **компетентності**:

ЗК6 Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

ЗК7 Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

СК3 Здатність до формування в дітей дошкільного (раннього та передшкільного) віку навичок безпечної поведінки в довкіллі, навичок орієнтування на сталий розвиток.

СК5 Здатність до формування у дітей дошкільного (раннього та передшкільного) віку взаємин з оточенням (предметним, природним, соціальним).

СК11 Здатність до організації та керівництва ігрової, художньо-естетичної, пізнавальнодослідницької діяльності дітей дошкільного (раннього та передшкільного) віку.

Програмні результати навчання

Нормативний зміст вивчення здобувачами фахової передвищої освіти навчальної дисципліни «Методика ознайомлення дітей з природнім довкіллям» сформульований у таких програмних результатах навчання:

РН5 Виявляти та узагальнювати результати різних видів діяльності дітей дошкільного (раннього та передшкільного) віку з використанням педагогічних технологій.

РН6 Формувати моральні цінності у дітей дошкільного (раннього та передшкільного) віку відповідно до морально-етичних норм.

РН7 Передбачати та оцінювати результати власної діяльності з урахуванням закономірностей освітнього процесу закладу дошкільної освіти.

РН8 Визначати концептуальні засади, принципи, мету, завдання, зміст, організаційні форми, методи і засоби, що використовуються в роботі з дітьми дошкільного (раннього та передшкільного) віку.

РН9 Визначати завдання, зміст специфічно дитячих видів діяльності (предметно-практичної, ігрової, пізнавальної) та організовувати їх відповідно до освітніх програм.

РН10 Організовувати умови безпечного середовища у природному, предметному та соціальному оточенні в процесі організації різних видів діяльності дітей дошкільного (раннього та передшкільного) віку.

РН14 Формувати компетентності у просторі освітніх напрямів роботи закладу дошкільної освіти через організацію самостійної творчої діяльності (ігрової, художньо-естетичної) дітей дошкільного (раннього та передшкільного) віку.

РН15 Визначати особливості та способи організації провідної (ігрової) діяльності дітей дошкільного (раннього та передшкільного) віку в освітньому процесі закладів дошкільної освіти.

РН16 Володіти методиками та технологіями зони актуального та ближнього розвитку дітей дошкільного (раннього та передшкільного) віку різного рівня розвитку.

РН18 Організовувати та розділяти предметно-просторове розвивальне середовище на осередки діяльності в групах дітей дошкільного (раннього та передшкільного) віку.

РН20 Забезпечувати формування наскрізних умінь особистості дитини в різних видах діяльності в умовах закладу дошкільної освіти.

4. Програма навчальної дисципліни

Модуль 1. Методика ознайомлення дітей з природнім довкіллям

Змістовий модуль 1: Основи природознавства

Тема 1: Природні умови України

Природні умови України. Характеристика екологічної ситуації в Україні. Взаємозв'язок елементів природного комплексу.

Географічне положення та рельєф України. Характеристика основних елементів у рельєфі України. Основні височини та низовини, їх особливості. Гірські райони України. Своєрідність природи Українських Карпат та Кримських гір.

Клімат України, його загальна характеристика. Закономірності формування клімату, кліматотворчі фактори. Прогнозування погоди та використання місцевих ознак погоди у роботі з дітьми дошкільного віку.

Ґрунти України. Склад ґрунту та його утворення, родючість як основна характеристика ґрунту. Характеристика ґрунтів, поширених в Україні. Охорона ґрунту. Формування у дошкільнят бережливого ставлення до природних ресурсів.

Води України. Роль води у природі, найважливіші властивості води. Характеристика водних ресурсів України. Моря. Річки. Озера і лимани. Водосховища і ставки. Проблема охорони води та збереження водних ресурсів.

Тема 2: Природні умови місцевого краю

Значення вивчення природи рідного краю у професійній підготовці дошкільних працівників. Природа місцевого краю. Географічне положення.

Загальна характеристика клімату, його закономірності, кліматоутворюючі фактори. Характеристика основних метеорологічних елементів.

Рельєф, його визначення. Значення рельєфу у природі та діяльності людини. Значення рельєфу у природі та діяльності людини. Роль краєвидів у навчально-виховній роботі з дітьми. Використання краєвидів у роботі з дошкільниками.

Ґрунти. Визначення ґрунтів і їх утворення. Найважливіші ознаки ґрунтів. Характеристика ґрунтів. Роль ґрунтів, проблеми їх охорони. Формування бережного ставлення до ґрунтів у дошкільному віці.

Водойми. Роль води в природі і діяльності людини.

Екологічна ситуація Тернопільської області, Кременеччини.

Тема 3: Рослинний світ України

Різноманітність рослинного світу України. Роль рослин у природі та житті людини. Зональні та а зональні закономірності поширення рослинності. Поняття про природні рослинні угруповання - фітоценози.

Найпоширеніші природні фітоценози, їх характерні риси. Фітоценоз лісу, його ознаки. Види лісів, основні лісоутворюючі породи лісів України. Характеристика основних ярусів лісової рослинності (дерева, кущі, трав'янисті рослини, мохи та лишайники).

Луки як фітоценоз, види луків. Особливості життя рослин у заплавних луках, у сухих степах, на високогірних луках. Основні групи лучної рослинності (злаки, бобові, різнотрав'я), їх характеристика.

Фітоценоз водойми, основні яруси рослин цього фітоценозу. Спільні ознаки водних рослин.

Культурні рослини, їх походження. Характеристика основних культурних рослин: харчові культури (хлібні злаки, родини бобових, овочеві, олійні, плодові та ягідні), кормові, текстильні та технічні культури.

Тема 4: Тваринний світ України

Роль тварин у природі та значення їх у житті людини. Різноманітність тваринного світу, систематика тварин. Поняття про взаємозв'язок живого організму, його будови та функцій з середовищем існування. Пристосування окремих груп тварин до існування у різноманітних природних середовищах.

Клас комах - представники типу членистоногих, найважливіші особливості будови та пристосування до умов існування. Ознайомлення дітей з комахами, виховання бережливого ставлення до комах.

Клас риби - типові мешканці водного середовища. Пристосування риб до життя у водному середовищі.

Клас земноводні, особливості будови та пристосування до життя на межі водного та наземно-повітряного середовищ. Ознайомлення дітей з окремими представниками класу земноводних, формування позитивного ставлення до них.

Клас птахи. Особливості будови та поведки птахів, що відображають пристосування до польоту. Відмінності у будові окремих частин тіла птахів, що пристосувалися до різних умов життя (дзьоби комахоїдних та зерноїдних птахів, лапи водоплавних птахів тощо). Ознайомлення дітей з представниками класу птахів, виховання турботливого ставлення до них.

Клас ссавці. Особливості будови ссавців та пристосування їх до умов існування. Дикі та свійські тварини. Ознайомлення дошкільнят з найпоширенішими представниками ссавців. Охорона тварин.

Тема 5: Сезонні явища в природі

Причини сезонних змін у неживій та живій природі. Астрономічні та фенологічні межі пір року. Характеристика основних кліматичних сезонів: осінь, зима, літо, весна.

Сезонні явища в неживій природі. Сезонні зміни в рослинному світі (зміна забарвлення листя, листопад, зимовий спокій рослин, весняне цвітіння та дозрівання плодів), їх пристосувальне значення. Сезонні явища в житті тварин (линяння, сезонні міграції, зимова сплячка та заціпеніння), фізіологічна природа та пристосувальне значення цих явищ.

Ознайомлення дітей дошкільного віку з сезонними явищами у природі.

Тема 6: Природа Космосу

Основні відомості про Всесвіт. Розміри і будова Сонячної системи. Сонце - джерело життя на нашій планеті. Планети Сонячної системи.

Земля як планета Сонячної системи. Будова та основні астрономічні показники планети Земля (форма, розміри, причинно-наслідкові зв'язки). Загальна характеристика будови Землі. Особливості будови земної кори, мантії, ядра. Утворення земної кори (низина, рівнина, гори, горби).

Місяць, Венера, Марс, Сатурн, Меркурій, Юпітер, Уран, Нептун, Плутон, їх розміщення у Сонячній системі.

Тема 7: Куточок природи в закладі дошкільної освіти

Куток природи як основна база ознайомлення дітей з природою. Навчально-виховне значення кутка природи. Вимоги до відбору об'єктів кутка природи: врахування можливостей утримання об'єктів в умовах жилого приміщення, безпечність для дітей, відповідність вимогам програми, доступність догляду тощо. Вимоги до розміщення об'єктів кутка природи. Способи організації кутка природи в приміщенні групи та в спеціальному приміщенні («екологічна кімната», зимовий садок тощо). Постійні та тимчасові мешканці кутка природи.

Значення кімнатних рослин. Різноманітність кімнатних рослин, особливості утримання рослин різних груп. Прийоми догляду за кімнатними рослинами, навчання дошкільників доглядати за кімнатними рослинами.

Утримання риб у кутку природи. Характеристика екзотичних акваріумних риб, риби місцевих водойм. Обладнання акваріума та догляд за рибами. Навчання дошкільників доглядати за рибами.

Птахи в кутку природи. Характеристика екзотичних птахів, яких можна утримувати в кутку природи (канарки, папуги). Місцеві птахи - тимчасові мешканці кутка природи. Обладнання кліток та вольєр для птахів, догляд за чистотою житла птахів; годування птахів, добір зернових, м'яких, вітамінних та мінеральних кормів. Навчання дошкільників доглядати за птахами.

Ссавці - постійні мешканці кутка природи (хом'яки, морські свинки, піщанки, миші, щурі). Влаштування кліток та вольєр для дрібних ссавців, догляд за житлом тварин. Годування тварин, добір кормів. Навчання дітей доглядати за тваринами.

Тема 8: Ділянка закладу дошкільної освіти, її озеленення

Значення ділянки закладу дошкільної освіти як бази для ознайомлення дітей з природою. Вимоги до планування і озеленення ділянки.

Дерева і кущі на ділянці, газони і квітники, город та плодово-ягідний сад на ділянці дошкільного закладу, їх планування.

Тварини на ділянці дитячого садка. Утримання дрібних свійських тварин на ділянці (курей, кроликів), влаштування кліток, догляд за ними.

Змістовий модуль 2: Методика ознайомлення дітей з природою

Тема 1: Методика ознайомлення дітей з природнім довкіллям як наука

Методика ознайомлення дітей з природою як наука про використання природи у вихованні та всебічному розвитку дітей дошкільного віку. Теоретичні основи методики ознайомлення дітей з природою як наукової дисципліни. Зв'язок методики з дошкільною педагогікою та дитячою психологією. Джерела методики ознайомлення дітей з природою як науки: педагогічна спадщина прогресивної вітчизняної та зарубіжної педагогічної думки, психолого-педагогічні дослідження процесу використання природи у вихованні дітей, досвід громадського дошкільного виховання.

Основні методи педагогічного дослідження, своєрідність їх застосування у дослідженні наукових та методичних проблем у галузі ознайомлення дошкільників з природою.

Сучасні інноваційні методи та підходи в ознайомленні дітей дошкільного віку з природою.

Тема 2: Становлення методики ознайомлення дітей з природнім довкіллям як науки

Становлення та розвиток методики ознайомлення дітей з природою як науки. Використання природи у вихованні дітей дошкільного віку в історії західної прогресивної педагогіки. Я.А. Коменський про необхідність ознайомлення дітей з природою з раннього віку для гармонійного розвитку.

Ж.Ж. Руссо про значення спілкування з природою для виховання дітей.

Погляди Й. Г. Песталоцці на значення природи у розумовому розвитку дітей.

Використання природи як джерела розумового і морального виховання у педагогічній системі Ф. Фребеля.

Погляди М. Монтесорі на природу як фактор виховання.

Діячі народної освіти України - С.Ф. Русова, В.О. Сухомлинський про роль природи у формуванні особистості дитини.

Тема 3: Завдання і зміст методики ознайомлення дітей з природою

Природа, як фактор загального психічного розвитку дитини.

Завдання ознайомлення дітей дошкільного віку з природою. Розумове виховання. Розвиток сенсорної культури, спостережливості, мислення, мови.

Формування природничих понять і уявлень про природу. Виховання пізнавального ставлення до природи. Достовірні знання про предмети і явища природи..

Моральне виховання. Виховання любові, бережливого і турботливого ставлення до природи. Формування позитивних рис характеру: любові до праці, відповідальності, цілеспрямованості, колективізму.

Екологічне виховання дітей. Завдання, умови, система роботи по екологічному вихованню: формування у дошкільників первинних уявлень про екологічні зв'язки у природі. Естетичне виховання. Виховання вміння бачити і розуміти красу природи.

Фізичне виховання. Загартування, зміцнення здоров'я і нервової системи засобами природи.

Перебування на свіжому повітрі, значення для росту організму.

Формування трудових умінь і навичок по вирощуванню рослин і догляду за тваринами. Посильна участь в охороні природи.

Тема 4: Наочні методи ознайомлення дітей з природою

Спостереження як основний метод ознайомлення дітей з природою. Пам'ятко-виховне значення спостережень як методу пізнання природи. Характеристика спостереження як пізнавальної діяльності. Структура спостереження як методу ознайомлення дітей з природою. Види спостережень

за тривалістю, за змістом, за дидактичною метою (первинні, повторні, порівняльні, узагальнюючі), за способом керівництва (спостереження за схемою, за запитаннями, за вказівкою вихователя, самостійні спостереження). Методичні прийоми керівництва спостереженнями природи дітей різного віку (сюрпризні та ігрові прийоми на початку спостереження, супровідна бесіда, пояснення, коментар, практичні прийоми, включення до спостережень елементів пошукової та дослідницької діяльності дітей).

Значення використання ілюстративного матеріалу в ознайомленні дітей з природою. Види та вимоги до ілюстративного матеріалу. Методика використання дидактичних картин та фотоілюстрацій у роботі з дітьми різних вікових груп.

Використання технічних засобів для демонстрації наочного матеріалу на заняттях та в повсякденному житті.

Моделі та моделювання у ознайомленні з природою їх навчально-виховне та розвивальне значення. Види моделей (іконічні статичні та діючі моделі, просторово-часові графічні моделі, абстрактні моделі). Моделювання динаміки розвитку різноманітних об'єктів та явищ природа як особливий вид пізнавальної діяльності дітей дошкільного віку.

Тема 5: Практичні методи ознайомлення дітей з природою

Загальна характеристика практичних методів ознайомлення з природою, роль і місце практичних методів у роботі з дошкільниками. Класифікація практичних методів ознайомлення дітей з природою.

Значення праці в природі як методу ознайомлення дітей з природою. Зміст праці в природі дітей різного віку (праця по догляду за мешканцями кутка природи, праця на городі дошкільного закладу, праця на ділянці, природоохоронна праця). Форми організації праці дітей у природі (спільна праця з дорослим, чергування в кутку природи, колективна праця).

Методи керівництва працею дітей різного віку. Використання ігрових прийомів у керівництві працею молодших дошкільників.

Показ та вправлення як основні прийоми формування у дітей трудових умінь. Види показу та вправ. Педагогічна оцінка дитячої праці.

Нескладні досліди як метод ознайомлення дітей з природою. Дослід як вид спостереження, що організовується у спеціальних умовах і передбачає пошукові дії дітей. Види та зміст елементарних дослідів з об'єктами та явищами природи. Структура складного дослідження та прийоми керівництва пізнавальною діяльністю дітей старшого дошкільного віку на різних етапах дослідницької діяльності (постановка проблеми, висунення гіпотез, обговорення умов перевірки гіпотези, спостереження змін в об'єктах природи, обговорення результатів дослідження).

Роль і місце різноманітних видів ігор в ознайомленні дітей з природою. Дидактичні ігри природничого змісту, їх види та методика проведення з дітьми різного віку. Ігрові прийоми в ознайомленні дітей з природою. Екологічний тренінг як один з варіантів ігрового вправлення дітей у встановленні взаємозв'язків у природі.

Тема 6: Словесні методи ознайомлення дітей з природою

Значення словесних методів у ознайомленні з природою дітей дошкільного віку, їх роль в узагальненні знань дітей, формуванні природничих понять. Психологічні основи використання словесних методів у навчанні дошкільнят. Класифікація словесних методів ознайомлення дітей з природою.

Розповіді вихователя як метод ознайомлення дітей з природою. Види розповідей та загальні вимоги до них.

Мовні логічні завдання як особливий вид розповіді.

Дитяча художня література як засіб ознайомлення дошкільників з природою. Використання у ознайомленні з природою різноманітних літературних жанрів (казок та реалістичних оповідань, віршів, загадок, тощо). Методика використання природознавчої книжки у різних вікових групах закладу дошкільної освіти.

Бесіда як метод ознайомлення дітей з природою. Види бесід та вимоги до їх проведення. Взаємозв'язок бесід з іншими методами ознайомлення дітей з природою.

Тема 7: Форми організації роботи по ознайомленню дошкільників з природою

Заняття як важлива форма організації навчання дошкільників. Види і типи занять з ознайомлення дітей з природою в різних вікових групах. Структура заняття. Особливості методики проведення занять з ознайомлення дітей з природою у різних вікових групах. Своєрідність комплексних та інтегрованих занять як форми ознайомлення дітей з природою. Методика проведення занять з ознайомлення з природою у різновіковій групі.

Екскурсії в природу як особливий вид заняття з ознайомлення дошкільників з природою. Тематика та види екскурсій природничого змісту. Структура екскурсії. Методика підготовки до екскурсії та її проведення. Післяекскурсійна робота, спрямована на закріплення, узагальнення та систематизацію отриманих знань

Цільова прогулянка як форма роботи з з природою, відмінність її від екскурсії. Методика проведення цільової прогулянки.

Щоденні прогулянки на майданчику ЗДО, їх значення у ознайомленні з природою. Структура щоденної прогулянки. Зміст фенологічних спостережень на щоденних прогулянках. Методи та прийоми роботи вихователя під час прогулянки.

Тема 8: Засоби фіксації знань дітей про природу

Календар природи та погоди, методика їх ведення. Річний календар. Народні прикмети, їх роль у передбаченні погоди.

Календарі спостережень за ростом рослин та тварин. Складання нескладних колекцій та гербаріїв з природного матеріалу з дітьми старшого дошкільного віку. Відображення вражень та знань про природу у малюнках та словесній творчості дітей. Організація свят та розваг природничого змісту.

Тема 9: Планування роботи в закладі дошкільної освіти

Значення планування роботи з ознайомлення дітей передшкільного віку з природою. Основна мета планування. Методика планування навчально-виховної роботи по ознайомленню з природою у перспективному та

календарному (щоденному) планах роботи вихователя. Планування системи занять, екскурсій та прогулянок, планування природознавчої роботи в повсякденному житті.

Тема 10: Ознайомлення з домашніми та дикими тваринами

Основні відомості про свійських і диких тварин: Домашні тварини - зовнішній вигляд, поведінка. Утримання, та догляд за ними; дикі тварини - зовнішній вигляд, спосіб життя, пристосування до умов існування, поведінка і сезонні зміни у житті диких тварин. Ознайомлення дітей з домашніми і дикими тваринами. Використання різноманітних методів та прийомів роботи в процесі ознайомлення дітей з тваринами.

Модуль 2. Написання та захист курсової роботи

З освітнього компоненту передбачено написання курсової роботи (за вибором здобувача освіти). Особливості підготовки курсової роботи висвітлено у методичних рекомендаціях щодо написання та захисту курсових робіт для здобувачів фахової передвищої освіти за спеціальністю 012 Дошкільна освіта. Процедура захисту курсової роботи регламентується Положенням про написання та захист курсових робіт у Фаховому коледжі Кременецької обласної гуманітарно-педагогічної академії ім. Тараса Шевченка.

5. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин				
	Денна форма				
	усього	лекц.	прак.	сем.	с. р. / підготовка та проходженн я екзамену
Модуль 1. Методика ознайомлення дітей з природнім довкіллям					
Змістовий модуль 1. Основи природознавства					
Тема 1. Природні умови України	5	2	2		1
Тема 2. Природні умови місцевого краю	6	2	2		2
Тема 3. Рослинний світ України	8	2		2	4
Тема 4. Тваринний світ України	8	2		2	4
Тема 5: Сезонні явища в природі	8	2		2	4
Тема 6. Природа Космосу	8	2	2		4
Тема 7. Куточок природи в закладі дошкільної освіти	8	2		2	4
Тема 8. Ділянка закладу дошкільної освіти, її озеленення	8	2		2	4
Підготовка до екзамену	15				15
Разом за змістовим модулем 1.	59	16	6	10	27 / 15
Змістовий модуль 2. Методика ознайомлення дітей з природою					
Тема 1. Методика ознайомлення дітей з природнім довкіллям як наука	6	2	2		2
Тема 2. Становлення методики ознайомлення дітей з природою як науки	6	2		2	2
Тема 3. Завдання і зміст методики ознайомлення дітей з природою	6	2	2		2
Тема 4. Наочні методи ознайомлення дітей з природою	13	4	4	2	3
Тема 5. Словесні методи ознайомлення дітей з природою	13	4	4	2	3

Тема 6. Практичні методи ознайомлення дітей з природою	13	4	4	2	3
Тема 7. Форми організації роботи по ознайомленню дошкільників з природою	13	4	4	2	3
Тема 8. Засоби фіксації знань дітей про природу	9	4	2		3
Тема 9. Планування роботи в закладі дошкільної освіти	6	2	2		2
Тема 10. Ознайомлення дошкільників з домашніми та дикими тваринами	6	2	2		2
Підготовка до екзамену	15				15
Разом за змістовим модулем 2.	91	30	26	10	25 / 15
Разом годин за модулем 1.	180	46	32	20	52 / 30
Модуль 2. Написання та захист курсової роботи					
Разом годин за модулем 2.	30*				30*
Разом годин за навчальним планом.	180+30*	46	32	20	52 / 30+30*

* застосовується у разі виконання з освітнього компоненту курсової роботи

6. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1.	Характеристика природних умов України	2
2.	Природні умови місцевого краю. Природа Тернопільщини	2
3.	Характеристика природи Космосу	2
4.	Методика ознайомлення дітей з природою як наука. Предмет та завдання методики ознайомлення дітей з природою	2
5.	Завдання і зміст методики ознайомлення дітей з природою	2
6.	Спостереження як основний метод ознайомлення дітей з	2
7.	Складання конспектів спостережень для дітей	2
8.	Розповіді вихователя як метод ознайомлення дітей з	2
9.	Складання конспектів розповідей про природу для дітей передшкільного віку	2
10.	Класифікація практичних методів ознайомлення дітей з природою	2
11.	Складання конспектів нескладних дослідів з природним матеріалом для дітей передшкільного віку	2
12.	Складання конспектів занять для дітей передшкільного віку	2
13.	Складання конспектів екскурсій в природу для дітей передшкільного віку	2
14.	Виготовлення календарів природи та погоди	2
15.	Планування природопізнавальної роботи в закладі дошкільної освіти	2
16.	Методи ознайомлення дітей з домашніми та дикими тваринами	1
	Разом:	32

7. Теми семінарських занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1.	Різноманітність рослинного світу України	2
2.	Систематика тваринного світу України	2
3.	Сезонні явища в природі у різні пори року	2
4.	Організація куточка природи в закладі дошкільної освіти	2
5.	Ділянка закладу дошкільної освіти, її озеленення	2
6.	Становлення методики ознайомлення дітей з природою як науки	2
7.	Характеристика наочних методів ознайомлення дітей з природою	2
8.	Класифікація словесних методів ознайомлення дітей з природою	2
9.	Загальна характеристика практичних методів ознайомлення з природою	2
10.	Форми організації роботи по ознайомленню дошкільників з природою	2
	Разом:	20

8. Завдання для самостійної роботи

№ з/п	Зміст завдання	Кількість
1.	Характеристика екологічної ситуації в Україні	2
2.	Екологічна ситуація Тернопільської області, Кременеччини (підготувати екологічний проєкт свого міста, села)	5
3.	Підготувати повідомлення про один з фітоценозів України	2
4.	Підготувати повідомлення про один з класів тварин України	2
5.	Ознайомлення дітей передшкільного віку з сезонними явищами у природі	2
6.	Підготувати проєкт для дітей передшкільного віку «Планети Сонячної системи»	2
7.	Підготувати повідомлення про мешканців кутка природи	2
8.	Озеленення ділянки закладу дошкільної освіти	2
9.	Народна педагогіка про природу	2
10.	Діячі народної освіти України — С.Ф. Русова, В.О. Сухомлинський - про роль природи у формуванні особистості дитини	2
11.	Екологічне виховання дітей передшкільного віку	2
12.	Значення використання ілюстративного матеріалу в ознайомленні дітей з природою	3
13.	Використання технічних засобів для демонстрації наочного матеріалу на заняттях та в повсякденному житті	3
14.	Моделі та моделювання у ознайомленні з природою їх навчально-виховне та розвивальне значення	3
15.	Зміст праці в природі дітей різного віку (праця по догляду за мешканцями кутка природи, праця на городі ЗДО, праця на ділянці, природоохоронна праця)	3
16.	Роль і місце різноманітних видів ігор в ознайомленні дітей з природою	3
17.	Використання у ознайомленні з природою різноманітних літературних жанрів (казок та реалістичних оповідань, віршів, загадок, тощо)	3
18.	Бесіда як метод ознайомлення дітей з природою	3
19.	Щоденні прогулянки на майданчику ЗДО, їх значення у ознайомленні з природою	3

20.	Планування системи занять, екскурсій та прогулянок, планування природознавчої роботи в повсякденному житті	3
21.	Підготовка та проходження екзамену	30
22.	Написання та захист курсової роботи	30*
	Разом:	52 / 30+30*

*застосовується у разі написання з освітнього компоненту курсової роботи

Критерії оцінювання навчальних досягнень здобувачів фахової передвищої освіти під час самостійної роботи на семінарських (практичних) заняттях

1-2 бали – здобувач фахової передвищої освіти володіє елементарними теоретичними знаннями, його відповіді правильні, але недостатньо осмислені; завдання для самостійної роботи виконує на низькому рівні, з неточностями.

3 бали – здобувач фахової передвищої освіти на середньому рівні володіє теоретичними знаннями, його відповіді повні, але з деякими неточностями; здатний до виконання практичних завдань, однак не в повному обсязі, з помилками.

4 бали – здобувач фахової передвищої освіти володіє системними знаннями та здатністю до їх практичного застосування; правильно або з незначними помилками та в повному обсязі виконує практичні завдання.

5 балів – здобувач фахової передвищої освіти на високому рівні володіє теоретичними знаннями та здатний до їх творчого практичного використання; правильно виконує практичні завдання; активно працює над підвищенням рівня своєї професійної компетентності.

9. Методи навчання

1. Методи організації та здійснення навчально-пізнавальної діяльності: лекція (лекція-інформація, проблемна лекція, лекція-дискусія, лекція-демонстрація, лекція-візуалізація), практичні заняття, бесіда, розповідь, практичні та дослідні роботи, самостійна робота, спостереження, аналіз, синтез,

індукція, дедукція, узагальнення, брейнсторм (мозковий штурм), метод проєктів тощо.

2. Методи стимулювання і мотивації навчально-пізнавальної діяльності: стимулювання обов'язку і відповідальності у навчанні, опора на життєвий і професійний досвід здобувачів, створення відчуття успіху у навчанні.

3. Методи контролю і самоконтролю за ефективністю навчально-пізнавальної діяльності.

10. Методи контролю

Поточний контроль: усне опитування (індивідуальне, фронтальне, групове), практичні заняття, перевірка виконання здобувачами завдань самостійної роботи. Захист курсової роботи (у разі виконання з освітнього компоненту курсової роботи).

Підсумковий контроль: екзамен у 3-ому семестрі.

Як результати навчання за освітнім компонентом може бути визнана участь здобувачів фахової передвищої освіти у програмах формальної та/або неформальної освіти (курси підвищення кваліфікації, тренінги, вебінари, майстер-класи тощо) за умови документального підтвердження (сертифікати, свідоцтва, програми курсів), встановлення відповідності набутих компетентностей програмним результатам навчання за освітнім компонентом та згідно з Положенням про організацію освітнього процесу в Фаховому коледжі.

Тема «Куточок природи в закладі дошкільної освіти» може бути перезарахована за результатами проходження курсу «Природотерапія для дітей, що постраждали внаслідок воєнних дій» (платформа «Всеосвіта»).

Тема «Практичні методи ознайомлення дітей з природою» може бути перезарахована за результатами вебінару «Особливості організації ігрової діяльності дітей дошкільного віку у природному довкіллі» (платформа «Всеосвіта»).

Тема «Ознайомлення дошкільників з домашніми та дикими тваринами» може бути засвоєна здобувачем самостійно через проходження дистанційного

курсу «Пошуково-дослідницька діяльність як складова виховного процесу у ЗДО» (платформа «Всеосвіта»).

Результати формального та/або інформального навчання підтверджуються сертифікатом.

11. Критерії оцінювання навчальних досягнень здобувачів фахової передвищої освіти з навчальної дисципліни «Методика ознайомлення дітей з природнім довкіллям»

Оцінку «5», «відмінно» – заслуговує здобувач фахової передвищої освіти, який на високому рівні володіє теоретико-методологічними знаннями у сфері дошкільного виховання дітей передшкільного віку. Уміє максимально використовувати у педагогічній діяльності набуті знання і практичні уміння, успішно розв'язує проблеми особистісного розвитку дошкільнят. Демонструє готовність до ефективного здійснення виховної діяльності в закладах дошкільної освіти.

Оцінку «4», «добре» – заслуговує здобувач фахової передвищої освіти, який володіє навчально-програмовим матеріалом у процесі розв'язання творчих завдань з курсу, однак допускає термінологічні помилки, не завжди логічно використовує теоретичні знання. Virізняється стандартністю педагогічного мислення. Потребує вдосконалення умінь та навичок, здобутих під час вивчення навчальної дисципліни, розвитку рівня професійної мотивації.

Оцінку «3», «задовільно» – здобувач фахової передвищої освіти, який виявляє знання і розуміння основних аспектів проблеми виховання та навчання дітей дошкільного віку, проте вони недостатньо глибокі та осмислені. Інколи демонструє алогічність у відтворенні навчального матеріалу. Виявляє вміння частково аналізувати теоретичні аспекти проблем виховання і навчання дітей передшкільного віку, проте робить неточні висновки. Не вміє застосувати здобуті знання для вирішення педагогічних проблем, які виникають у процесі здійснення освітньої діяльності.

Оцінку «2», «незадовільно» – заслуговує здобувач фахової передвищої освіти, який фрагментарно відтворює незначну частину навчального матеріалу, має нечіткі уявлення про об'єкт вивчення навчальної дисципліни. Демонструє елементарні знання теоретичного матеріалу. Не здобув практичних умінь і навичок, необхідних для педагогічної діяльності в закладах загальної дошкільної освіти. Не вміє логічно мислити і висловлювати свою думку.

11. Методичне забезпечення

Навчально-методичне забезпечення, періодичні видання, методичні посібники, мультимедійні презентації за змістом тем.

12. Рекомендована література

Основна

1. Бочелюк О. І., Горопах Н.М. Кімнатне квітникарство у дошкільному закладі. Рівне, 2006. 24 с.
2. Горопах Н. М. Урізноманітнення форм екологічної освіти дошкільнят. Ознайомлення дітей з природою. Хрестоматія. Рівне, 2007. 150 с.
3. Дрязгунова В. Дидактичні ігри для ознайомлення дошкільників з рослинами. Ознайомлення дітей з природою. Хрестоматія. Рівне. 2007. 346 с.
4. Горопах Н. М. Виховання екологічної культури дітей. Рівне, 2001. 2 12 с.
5. Горопах Н. М. Ознайомлення дітей з природою. Хрестоматія. У 2-ох частинах. Рівне : Волинські обереги, 2007. 408 с.
6. Лисенко Н. В., Лисенко О. М., Мацук Л. О. Ознайомлення з природою та основами проєкологічної освіти дітей дошкільного віку Видавництво : Слово. 2019. 369 с.
7. Золотова К. І. Праця дітей по догляду за тваринами. Методика ознайомлення дітей з природою. Хрестоматія. К., 2012. С. 182-189.
8. Крутій К. Діяльнісна модель заняття. Ознайомлення дітей з природою. Хрестоматія. Рівне, 2007. 139 с.

9. Програма розвитку дитини передшкільного віку «Українське дошкілля». О. І. Білан, Л. М. Возна, О. Л. Максименко та ін. Тернопіль : Мандрівець, 2022. 264 с.
10. Програма розвитку дитини передшкільного віку «Я у світі». Київ : ТОВ «МЦФЕР-Україна», 2014. 204 с.

Допоміжна

1. Біла І. Спостережливість - ключ до пізнання. Дошкільне виховання. 2008. № 4. С. 9-11.
2. Борисова Н., Асташкіна В. Новий підхід до проведення занять. Ознайомлення дітей з природою. Хрестоматія. Рівне, 2007. С. 126-131.
3. Мазуріна Г. Праця дітей на городі, у квітнику, ягіднику. Методика ознайомлення дітей з природою. Хрестоматія. Київ, 2012. С. 189-214.
4. Ніколаєва С. М. Спостерігаючи - пізнаємо. Методика ознайомлення дітей з природою. Хрестоматія. Київ, 2012. С. 104-116.
5. Черняк В.М., Бочелюк О.І. Озеленення ділянки дошкільного навчального закладу. Тернопіль : Навчальна книга Богдан, 2010. 392 с.

Інформаційні ресурси

1. Закон України «Про дошкільну освіту». [Електронний ресурс].
2. Лист МОН України №1/9-419 від 02.07.2019 «Щодо організації діяльності закладів освіти, що забезпечують здобуття дошкільної освіти у 2019/2020 навчальному році»
3. Законодавство України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua>
4. Кабінет Міністрів України. URL: <https://www.kmu.gov.ua>
5. Кременецька обласна гуманітарно-педагогічна академія. URL: <http://www.kogpi.edu.te.ua/>
6. Міністерство освіти і науки України. URL: <https://mon.gov.ua>

7. Національна бібліотека ім. В. Вернадського. URL:
<http://www.nbuv.gov.ua>

8. Фаховий коледж КОГПА ім. Тараса Шевченка. URL:
<https://kogpa.edu.ua/uk/fakhovyi-koledzh>